
Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία

Τόμ. 4, Αρ. 1 (2008)

Τόμος 4, Αριθμός 1, 2008

Editorial

Αντώνης Λιοναράκης

doi: [10.12681/jode.9856](https://doi.org/10.12681/jode.9856)

Βιβλιογραφική αναφορά:

EDITORIAL

Με το έβδομο τεύχος του έτους 2008 το περιοδικό ΑΝΟΙΚΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ξεκινά μια νέα πορεία ψηφιακής μορφής όλων των δεδομένων του περιοδικού. Η ΑΝΟΙΚΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ από δω και στο εξής θα είναι κυριολεκτικά «ανοικτή» σε όλους και προσβάσιμη σε κάθε ενδιαφερόμενο χωρίς περιορισμούς. Η μικρή καθυστέρηση που υπήρξε στην έκδοση του τεύχους αυτού, μας επέτρεψε να αναπροσδιορίσουμε τον τρόπο και τη μορφή της νέας έκδοσης.

Το τεύχος αυτό είναι αφιερωμένο στην εκπαίδευση και τη μεθοδολογία των μεταπτυχιακών ερευνητικών εργασιών. Ακόμα πιο συγκεκριμένα δε, στα στοιχεία μεθοδολογίας στην επίβλεψη και την έρευνα ως προς τις ιδιαιτερότητες σε ένα περιβάλλον εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Σε αυτό ακριβώς το σημείο τα χαρακτηριστικά της μεθοδολογίας ενός μοντέλου ανοικτού πανεπιστημίου ή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης καθορίζουν πολλούς παράγοντες και συνθέτουν τις διαφορές τους με το συμβατικό σύστημα εκπαίδευσης.

Οι βασικές διαφορές είναι δύο: στο μεν μοντέλο ενός ανοικτού πανεπιστημίου η μαζικότητα, δηλαδή οι μεγάλοι αριθμοί σπουδαστών και επιβλεπόντων ενός τέτοιου συστήματος, καθώς επίσης και η γεωγραφική διασπορά τους καθορίζουν το ίδρυμα και τη λειτουργία του. Στο δε μοντέλο ιδρύματος εξ αποστάσεως ή μικτής εκπαίδευσης η έλλειψη μαζικότητας προσδίδει μια ευελιξία σε ζητήματα επικοινωνίας, τα οποία επηρεάζουν με τη σειρά τους τις εκπαιδευτικές εφαρμογές και μεθοδολογία. Χαρακτηριστικά παραδείγματα στη χώρα μας ενός τέτοιου συστήματος αποτελούν ορισμένα μεταπτυχιακά προγράμματα του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Τα δύο μαζί όμως χαρακτηρίζουν το Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ), το οποίο με τις ιδιαιτερότητες αυτές προσδιορίζεται για τη μοναδικότητά του.

Ταυτόχρονα, αυτή η μοναδικότητα φαίνεται να επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τη δομή και την οργάνωση των μεταπτυχιακών σπουδών του ΕΑΠ. Μένει βέβαια να ερευνηθεί κατά πόσο επηρεάζεται και η ποιότητα της εκπαίδευσης και των μεταπτυχιακών σπουδών. Η μαζικότητα του ΕΑΠ και οι μεγάλοι αριθμοί φοιτητών και επιβλεπόντων δοκιμάζονται εδώ και χρόνια στο πεδίο της ποιότητας και της οργάνωσης. Η βιομηχανοποίηση, ή διαφορετικά, η μαζική παραγωγή πτυχιούχων ασφαλώς έχει επιφέρει αλλαγές στο ακαδημαϊκό σύστημά του.

Από την άλλη, η γεωγραφική διασπορά τριών πόλων όπως: η διοικητική βάση του ιδρύματος, οι φοιτητές και οι επιβλέποντες, θα πρέπει να είναι σε μια αρμονική και διαρκή επικοινωνία, έτσι ώστε να κινούνται ομαλά οι απαραίτητες εκπαιδευτικές και επικοινωνιακές διαδικασίες. Με άλλα λόγια, να υπάρχει ένα ευέλικτο σύστημα εκπαίδευσης και επικοινωνίας ώστε οι απαιτήσεις ενός μεταπτυχιακού προγράμματος να λειτουργήσουν αποτελεσματικά και σύμφωνα με τα στάνταρτ που έχουν τεθεί από τις ακαδημαϊκές προδιαγραφές.

Συχνά, ένα ζήτημα που προβληματίζει και δημιουργεί ερωτήματα στους ακαδημαϊκούς και ερευνητές, είναι το εύρος και το βάθος των μεταπτυχιακών σπουδών και κατά προέκταση, το εύρος και το βάθος της μεταπτυχιακής έρευνας. Πώς ορίζεται αυτό και πώς ορίζεται και στοιχειοθετείται το ζητούμενο των

μεταπτυχιακών σπουδών και ερευνών; Ποιες είναι οι διαφορές μεταξύ των προπτυχιακών και των μεταπτυχιακών σπουδών; Τι παραπάνω πρέπει να ορίζουν οι μεταπτυχιακές σπουδές και με τι ζητήματα θα πρέπει να ασχολούνται οι μεταπτυχιακοί φοιτητές;

Οι απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα δεν είναι συχνά ξεκάθαρες. Ένας από τους λόγους είναι ότι σε διαφορετικές επιστήμες τα ζητούμενα διαφέρουν κατά πολύ. Άλλες απαντήσεις θα δώσουν οι φιλόλογοι, άλλες οι χημικοί, άλλες οι κοινωνιολόγοι και άλλες οι νομικοί. Πέρα από την τυποποιημένη απάντηση ότι «οι μεταπτυχιακές σπουδές απαιτούν μεγαλύτερη εξειδίκευση», οι ειδικοί στο κάθε επιστημονικό αντικείμενο απαντούν με μεγάλες αποκλίσεις.

Ένας συμβολικός τρόπος για τα επιστημονικά αντικείμενα των ανθρωπιστικών και κοινωνικών σπουδών μπορεί να δώσει τη διάσταση μιας απάντησης στο ερώτημα «ποιες είναι οι διαφορές μεταξύ των προπτυχιακών και των μεταπτυχιακών σπουδών»; Αν υποθέσουμε ότι στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση οι μαθητές μαθαίνουν για τον κόσμο γενικά, στις πανεπιστημιακές προπτυχιακές σπουδές οι σπουδαστές μαθαίνουν τι είπαν κάποιοι άνθρωποι για τον κόσμο, τότε στις μεταπτυχιακές σπουδές οι σπουδαστές διαμορφώνουν τεκμηριωμένα και με επιχειρήματα τη δική τους άποψη για τον κόσμο. Η υπόθεση αυτή μπορεί να οδηγήσει σε απαντήσεις μεθοδολογικού περιεχομένου, αλλά και απαντήσεις επί των γνωστικών αντικειμένων πολλών επιστημών.

Στο τεύχος αυτό του περιοδικού επιχειρείται από διαφορετικές πλευρές να απαντηθεί το ερώτημα αυτό και να οριοθετηθούν μορφές απαντήσεων που διανθίζουν τους προβληματισμούς. Οι συντάκτες των κειμένων απαντούν σε μια σειρά από ζητήματα που έχουν να κάνουν με την εκπόνηση εκπαιδευτικής έρευνας, αλλά και με την επίβλεψη των διδασκόντων. Ένα όμως είναι σίγουρο: ότι με την παρουσίαση των κειμένων αυτών το ζήτημα δεν ολοκληρώνεται, ούτε κλείνει. Τουναντίον. Μόλις ανοίγει, με την ελπίδα ότι τα άρθρα αυτά θα συνεισφέρουν στο ξεκίνημα ενός διαλόγου για την εκπαιδευτική μεταπτυχιακή έρευνα σε περιβάλλον μικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Στο πρώτο άρθρο τους οι Kofi Poku Quan-Baffour και Maurice Taonezvi Vambe από το Πανεπιστήμιο της Νότιας Αφρικής περιγράφουν ένα εναλλακτικό πλαίσιο επίβλεψης μεταπτυχιακών εργασιών σε περιβάλλον εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Το άρθρο αυτό εντάσσεται στην σειρά πρώτο, διότι αποτελεί μια αξιοπρόσεκτη προσπάθεια των συντακτών να βάλουν τα θεμέλια για μια νέα προσέγγιση επίβλεψης μεταπτυχιακών εργασιών. Η εργασία τους αποτελεί μια κριτική ανάλυση των ντοκουμέντων του African Union Commission Plan of Action of the Second Decade for Education in Africa (2006-2015). Η έλλειψη αναφορών για την επίτευξη στόχων των Ανωτάτων Ιδρυμάτων με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση τονίζεται με έμφαση από τους αρθρογράφους. Η εξάρτηση των Νοτιοαφρικανών από εκπαιδευτικές πρακτικές που παραπέμπουν σε παλαιότερες δεκαετίες δημιουργεί προβλήματα στη σύγχρονη κοινωνία της χώρας και στις απαιτήσεις των εκπαιδευτικών εφαρμογών. Για αυτό το λόγο οι συντάκτες προτείνουν έναν εναλλακτικό τρόπο επίβλεψης που τον ονομάζουν «δυναμική διευκόλυνση».

Η Maria D. Avgerinou στο δεύτερο άρθρο με τίτλο «Blended Collaborative Learning for Action Research Training» αναφέρει την έρευνα δράσης και πώς αυτή

εφαρμόζεται σε ένα μοντέλο μικτής συνεργατικής μάθησης για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Με ιδιαίτερο τρόπο περιγράφει 3 βασικές προϋποθέσεις, οι οποίες θα πρέπει να λειτουργούν παράλληλα: τα κίνητρα των ίδιων των σπουδαστών για επαγγελματική εξέλιξη, η θετική επικοινωνιακή σχέση επιβλέποντα και σπουδαστή και τέλος η διαρκής υποστήριξη του καθηγητή – συμβούλου.

Σε ένα ενδιαφέρον κείμενο για τους παράγοντες επιτυχίας στην ολοκλήρωση μεταπτυχιακής έρευνας στη Νιγηρία, οι Felix Kayode Olakulehin και Olugbenga David Ojo περιγράφουν την έρευνά τους. Οι ομοιότητες με ανάλογα συστήματα και μεθοδολογίες εκπαιδευτικής έρευνας είναι πολλές και ουσιώδεις. Οι συντάκτες στο κείμενό τους που έχει τίτλο «*Factors Influencing the Completion of Dissertations by Students of Post-Graduate Diploma in Education (PGDE) by Distance Learning in South-western Nigeria*», αφού ολοκλήρωσαν την έρευνά τους, την οποία καταθέτουν, προτείνουν λύσεις για τη βελτίωση των μεταπτυχιακών ερευνών.

Στο τέταρτο άρθρο με τίτλο «*Δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές στην επιλογή θέματος για τη διπλωματική τους εργασία στη ΘΕ ΕΚΠ65*» η Ρένα Γεωργιάδη εντοπίζει τα κυριότερα προβλήματα που αφορούν την επιλογή του θέματος των διπλωματικών εργασιών (ΔΕ) της ΘΕ ΕΚΠ65, που ανήκει στα μεταπτυχιακά προγράμματα «*Σπουδές στην Εκπαίδευση*» (ΕΚΠ) και «*Εκπαίδευση Ενηλίκων*» (ΕΚΕ) του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Το ίδιο το κείμενο αποτελεί εργαλείο στα χέρια των σπουδαστών για τα πρώτα τους βήματα στην εκπόνηση της διπλωματικής μεταπτυχιακής εργασίας.

Στο πέμπτο άρθρο με τίτλο «*Η έρευνα στην από απόσταση εκπαίδευση: ανασκόπηση και προοπτικές*» οι Ιωάννης Γκιόσος, Ηλίας Μαυροειδής και Μαρία Κουτσούμπα επιχειρούν μια ανασκόπηση της έρευνας στην από απόσταση εκπαίδευση από την δεκαετία του 1960 ως σήμερα, όπως παρουσιάζεται στη διεθνή αλλά και στην ελληνική βιβλιογραφία. Κείμενο στο οποίο μπορεί κάποιος να ανατρέξει για να έχει μια καλή εικόνα της εκπαιδευτικής έρευνας στο συγκεκριμένο πεδίο.

Στο έκτο κείμενο του τεύχους αυτού με τίτλο «*Μακροχρόνια Έρευνα Δράσης: ένα Μεθοδολογικό Πλαίσιο με την αξιοποίηση των ΤΠΕ*», η Αδαμαντία Σπανακά αναλύει και επεξεργάζεται ένα συγκεκριμένο μεθοδολογικό πλαίσιο για μακροχρόνια έρευνα δράσης. Παρουσιάζει τη φιλοσοφία και τη μεθοδολογία της έρευνας δράσης, όπως αυτή σχεδιάστηκε κι εφαρμόστηκε στο πλαίσιο μίας μακροχρόνιας έρευνας με στόχο τη διερεύνηση της εκπαιδευτικής αλλαγής σε εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης μέσω της αξιοποίησης των Τεχνολογιών Πληροφορίας κι Επικοινωνίας (ΤΠΕ).

Τέλος, η Ευφροσύνη-Άλκηστη Παρασκευοπούλου-Κόλλια στο κείμενό της με τίτλο «*Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και συνεντεύξεις*» επεξεργάζεται στοιχεία της ποιοτικής έρευνας και ιδιαίτερα την επιλογή των συνεντεύξεων. Αναλύει τα στοιχεία εκείνα που πρέπει να έχει ένας ερευνητής προκειμένου να διεξάγει έρευνα χρησιμοποιώντας δεδομένα και υλικό που προκύπτει από συνεντεύξεις. Τέλος στα γενικά συμπεράσματα τονίζεται η δυναμική αξία που υπάρχει στην προσωπικότητα του ερευνητή καθώς και των υποκειμένων και ταυτόχρονα στις αφηγήσεις, από τις οποίες η έρευνα πραγματώνεται ουσιαστικά.

Το ειδικό αυτό αφιέρωμα στην εκπαίδευση και τη μεθοδολογία των μεταπτυχιακών ερευνητικών εργασιών φαίνεται να αποτελεί ένα ξεκίνημα για σειρά προβληματισμών, αλλά και πλειάδας επί μέρους ζητημάτων που συνθέτουν το τοπίο της εκπαιδευτικής έρευνας. Το περιοδικό ΑΝΟΙΚΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ έκανε ένα ξεκίνημα προβληματισμού και διαλόγου. Είναι απαραίτητο να γίνουν και άλλα, να δημοσιοποιηθεί ένας διάλογος, ο οποίος μπορεί να οδηγήσει σταθερά στη βελτίωση των μεταπτυχιακών ερευνητικών εργασιών στην Ελλάδα, αλλά και σε άλλες περιοχές του κόσμου.

Αντώνης Λιοναράκης
Αν. Καθηγητής ΕΑΠ